

การประเมินโครงการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
โรงเรียนเทศบาล 3 (วัดบ้านอ้อย)

The Evaluation of the School Development Project According to
the Philosophy of Sufficiency Economy at Thetsaban 3 School
(Wat Ban Oi)

สุกัญญา ลิ้มเจริญ

Sukanya Limcharoen

รองผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดบ้านอ้อย)

Deputy director Thetsaban 3 School (Wat Ban Oi)

Corresponding Author, E-mail: Kitti-nata2528@hotmail.com

Received 20/08/2020; Revised 17/11/2020; Accepted 08/12/2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อประเมินบริบท (Context Evaluation) ของโครงการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนเทศบาล 3 (วัดบ้านอ้อย) 2) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) ของโครงการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนเทศบาล 3 (วัดบ้านอ้อย) 3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) ของโครงการพัฒนาสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนเทศบาล 3 (วัดบ้านอ้อย) 4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) ของโครงการพัฒนาสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนเทศบาล 3 (วัดบ้านอ้อย) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ 1. ผู้บริหาร จำนวน 1 คน 2. ครูผู้สอน จำนวน 17 คน 3. นักเรียนในโครงการ จำนวน 100 คน 4. ผู้ปกครองของนักเรียนในโครงการ จำนวน 100 คน 5. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 15 คน รวมทั้งสิ้น 233 คน ระยะเวลาการวิจัย ปีการศึกษา 2562 ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2562 – มิถุนายน 2563 สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1. ผลการประเมินโดยภาพรวม ในภาพรวมพบว่านักเรียน ผู้ปกครอง และครู มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 2. ผลการประเมินด้านบริบท (Context) ในภาพรวมพบว่าด้านบริบทมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก 3. ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า(Input) ในภาพรวมพบว่าด้านปัจจัยนำเข้ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 4. ผลการประเมินด้านกระบวนการ (Process) ในภาพรวมพบว่า ด้านกระบวนการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 5. ผลการประเมินด้านผลผลิต (Product) ในภาพรวมพบว่า ด้านกระบวนการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การประเมินโครงการ; พัฒนาสถานศึกษา; หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

The purpose of this research was to conduct 1) context, 2) input, 3) process, and 4) product evaluation of the school development project in accordance with the Philosophy of Sufficiency Economy at Thetsaban 3 School (Wat Ban Oi). The sample of this study consisted of 1) a school administrator, 2) 17 teachers, 3) 100 students in the project, 4) 100 parents of students in the project, 5) 15 basic education committee members, totaling 233 people. The research duration was a period in the academic year 2019 from July 2019 - June 2020. Data were analyzed using statistics, including percentage, mean and standard deviation. The results of this research could be summarized as follows: 1. In the perspectives of sample students, parents, and teachers, overall evaluation of the school development project in accordance with the Philosophy of Sufficiency Economy at Thetsaban 3 School (Wat Ban Oi) was at a high level. 2. Overall context evaluation of the project's suitability was at a high level. 3. Overall input evaluation of the project's suitability was at a high level. 4. Overall process evaluation of the project's suitability was at a high level. 5. Overall product evaluation of the project's suitability was at a high level.

Keywords: Project evaluation; School development; Philosophy of Sufficiency Economy

บทนำ

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศไทยในด้านต่าง ๆ คือลดความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ ขจัดความยากจน สามารถสร้างพลังอำนาจของชุมชนและพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้เข้มแข็ง เพื่อเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศ ยกกระดับความรับผิดชอบต่อสังคม ปรับปรุงมาตรฐานของธรรมาภิบาลในการบริหารงานภาครัฐและสามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายของชาติ สร้างภูมิคุ้มกันต่อสถานการณ์ที่เข้ามากระทบโดยฉับพลันเพื่อปรับปรุงนโยบายต่าง ๆ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ใช้ในการวางแผนยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการเติบโตที่เสมอภาคและยั่งยืน ปลูกฝังจิตสำนึกพอเพียงต้องมีการปรับเปลี่ยนค่านิยมและความคิดของคนนอกจากนี้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้เน้นการพัฒนาคนด้านต่าง ๆ คือช่วยให้มนุษย์มีความพออยู่ พอกินพอใช้ พึ่งตนเองได้ และมีความสุขตามอัตภาพ สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมมีเสรีภาพในสังคม ไม่เบียดเบียน ไม่เอารัดเอาเปรียบ แบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตเมตตา และมีจิตสาธารณะอยู่ร่วมกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 : 1-3)

โรงเรียนเทศบาล 3 (วัดบ้านอ้อย) เป็นโรงเรียนที่สังกัดเทศบาลเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-3) บริบทของโรงเรียนเป็นโรงเรียนที่แวดล้อมไปด้วยชุมชน นักเรียนส่วนใหญ่จะเป็นนักเรียนที่อาศัยอยู่ในชุมชน และผู้ปกครองส่วนใหญ่ทำอาชีพค้าขาย และรับจ้างทั่วไป ทั้งนี้โรงเรียนจึงมีความตระหนักและพยายามที่จะพัฒนาการเรียนการสอนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้บังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม แท้จริงในการวางรากฐานในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนนับว่าเป็นองค์กรหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้ ปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์และทักษะการดำรงชีวิตไม่ให้เกิดเป็นเหยื่อของความเจริญด้านวัตถุและหลงใหลไปกับกระแสโลกาภิวัตน์จนลืมนึกถึงรากเหง้าของสังคมไทยที่มีชีวิตเรียบง่าย สงบสุข มีการปลูกพืชสมุนไพรและปลูกผักสวนครัว

ไว้รับประทานเอง เมื่อเหลือก็แจกจ่ายแลกเปลี่ยนกับเพื่อนบ้านหรือขายสร้างรายได้ให้กับครอบครัว พืชผักที่ปลูกก็ไม่ใช้สารเคมีที่เป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะส่งผลร้ายมากมายทั้งต่อตนเองและสังคม ในปัจจุบันแม้ว่าภาครัฐและเอกชนจะสนับสนุนให้ทุกครัวเรือน และหน่วยงานปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงแต่ก็ยังไม่เห็นเป็นรูปธรรมมากนัก การดำเนินชีวิตก็ยังมีการใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย จากการทราบข้อมูลในครอบครัวของนักเรียนมีการซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกที่ไม่จำเป็นใช้กันแทบทุกครัวเรือน ผักสวนครัวที่สามารถปลูกเองได้ก็ไม่ปลูกทั้งที่มีที่ว่างๆ อยู่ข้างบ้านต้องซื้อแทบทุกอย่าง นักเรียนจำนวนมากไม่ค่อยรู้จักพืชผักสวนครัวและไม่เคยปลูก ไม่รู้ขั้นตอนการปลูกทำให้ต้องซื้อจากตลาด ในการประกอบอาหารพืชผักสวนครัววางอย่างซื้อมาแล้วต้องการใช้เพียงเล็กน้อยที่เหลือก็เหี่ยวแห้งทิ้งไป หากปลูกไว้รับประทานเองก็กลับมาใช้แค่เพียงพอแก่ความต้องการ และยังปลอดภัยพิช ช่วยประหยัดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวได้ทางหนึ่ง

โรงเรียนเทศบาล 3 (วัดบ้านอ้อย) ได้ตระหนักถึงความสำคัญที่จะต้องปลูกฝังจิตสำนึกและแนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยจัดทำโครงการเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รู้วิธีคิด คำนวณต้นทุนในการผลิตให้มีความพอประมาณ มีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี มีเงื่อนไขความรู้และคุณธรรม เพื่อจะได้เป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตที่มีความสุขอย่างยั่งยืนต่อไป ผู้ประเมินจึงเห็นควรประเมินโครงการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนเทศบาล 3 (วัดบ้านอ้อย) โดยมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายทั้งนี้เพื่อนำผลการประเมินมาเป็นข้อมูลสารสนเทศ และเป็นเครื่องมือในการกำหนดแนวทางพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพที่สูงขึ้นโดยใช้รูปแบบการประเมินซิปปี้ (CIPP MODEL) คือการประเมินบริบท (Context) ประเมินปัจจัย (Input) ประเมินกระบวนการ (Process) และประเมินผลผลิตของโครงการ (Product)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะประเมินโครงการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนเทศบาล 3 (วัดบ้านอ้อย) เพื่อพัฒนาศักยภาพ เพิ่มพูนความรู้ของนักเรียน นักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตต่อไป โดยการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกรูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model ซึ่งเป็นการประเมินที่ครอบคลุม ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบทด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการด้านผลผลิต และรวบรวมการประเมินของโครงการสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ของกระทรวงศึกษาธิการที่ประเมิน 5 ด้าน หลักเข้าสู่กระบวนการประเมินใน 4 ด้านของรูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีระบบการประเมินที่ครอบคลุมในทุก ๆ ด้านและสะดวกในการนำมาประเมินเพราะเป็นการประเมินที่มีการวางแผนการประเมินและวิธีการดำเนินการอย่างชัดเจน ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาจัดการศึกษาและแนวทางในการปรับปรุงการศึกษาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในโครงการสถานศึกษาพอเพียง และเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายกลยุทธ์ การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาและการประเมินสถานศึกษาพอเพียง รวมถึงหน่วยงานอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินบริบท (Context Evaluation) ของโครงการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนเทศบาล 3 (วัดบ้านอ้อย)

2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) ของโครงการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนเทศบาล 3 (วัดบ้านอ้อย)

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) ของโครงการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนเทศบาล 3 (วัดบ้านอ้อย)

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) ของโครงการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนเทศบาล 3 (วัดบ้านอ้อย)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อการประเมินการประเมินโครงการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนเทศบาล 3 (วัดบ้านอ้อย) โดยมีลำดับขั้นตอนในการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการประเมินครั้งนี้ประกอบด้วยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการประเมินการประเมินโครงการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนเทศบาล 3 (วัดบ้านอ้อย) รวมทั้งสิ้น 233 คน ดังนี้

- 1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน
- 1.2 ครูผู้สอน จำนวน 17 คน
- 1.3 นักเรียนในโครงการ จำนวน 100 คน
- 1.4 ผู้ปกครองของนักเรียนในโครงการ จำนวน 100 คน
- 1.5 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 15 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ซึ่งประเด็นการประเมิน ได้แก่ 1) ด้านบริบท 2) ด้านปัจจัยนำเข้า 3) ด้านกระบวนการ 4) ด้านผลผลิต

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอความร่วมมือผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล 3 (วัดบ้านอ้อย) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการประเมินการจัดการเรียนการสอน ทั้งแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

2. นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประสานงานกับผู้อำนวยการโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ครู นักเรียน และผู้ปกครอง เพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องดังกล่าว สามารถแยกได้ดังนี้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลของแบบสอบถามซึ่งทำการเก็บข้อมูลกับนักเรียนและผู้ปกครองโดยมีขั้นตอนดังนี้

1) ติดต่อขอนัดหมายวันเวลาสถานที่กับนักเรียนและผู้ปกครองเพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม

2) การเก็บข้อมูลของแบบสัมภาษณ์ซึ่งการสัมภาษณ์เป็นแบบมีโครงสร้างผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์เองและทำการเก็บข้อมูลกับผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1) ติดต่อขอนัดหมายผู้ให้ข้อมูลทุกคนเพื่อนัดวันเวลาและสถานที่สำหรับสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า

2.2) ผู้วิจัยเข้าพบผู้ให้ข้อมูล เพื่อทำการสัมภาษณ์

2.3) สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลโดยเริ่มจากการแนะนำตัวและวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ และสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น และจดบันทึกเฉพาะเนื้อหา สาระตามประเด็นที่ต้องการ

2.4) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการประเมินโครงการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดบ้านอ้อย) ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ตามลำดับดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

1) รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนและตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของการกรอกแบบสอบถาม ซึ่งทุกฉบับตอบอย่างสมบูรณ์

2) ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

2.1) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วยนักเรียนและผู้ปกครอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

2.2) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินด้านบริบทด้านปัจจัยนำเข้าด้านกระบวนการด้านผลผลิต โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายด้านและโดยรวมด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปโดยจำแนกแต่ละด้านและเสนอในรูปของตารางประกอบการบรรยายเรียงลำดับระดับความคิดเห็นจากประเด็นที่มีค่ามากที่สุดและประเด็นที่มีค่าน้อยสุด แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาระดับความคิดเห็น (บุญชม ศรีสะอาด. 2553, 121) แบ่งคะแนนเป็นช่วง ๆ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.5-3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

3) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (Interview) ใช้วิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) บรรยายรายละเอียด ตีความ หาความหมายและอธิบายความและสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้ในแต่ละด้าน แล้วนำประเด็นความเห็นสรุปสาระสำคัญของการประเมินผล

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเพื่อประเมินโครงการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดบ้านอ้อย) โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการประเมินโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนเทศบาล 3 (วัดบ้านอ้อย) ในภาพรวมพบว่า นักเรียน ผู้ปกครองและครู มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยพบว่า ด้านที่มีความเหมาะสมมากที่สุด คือ ด้านบริบท และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านผลผลิต

2. ผลการประเมินด้านบริบท (Context)

ผลการประเมินโครงการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนเทศบาล 3 (วัดบ้านอ้อย) ด้านบริบทในภาพรวมพบว่า ด้านบริบทที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในความคิดเห็นของนักเรียนพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ย มากที่สุดคือแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนมีเพียงพอต่อความต้องการข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ บรรยากาศของสถานที่เรียนรู้เหมาะสมกับการเรียนรู้ของนักเรียนในความคิดเห็นของผู้ปกครอง พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีความพึงพอใจกับวัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนมีเพียงพอต่อความต้องการมาก และในความคิดเห็นของครูพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ วัตถุประสงค์ของโครงการสถานศึกษาพอเพียง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนมีเพียงพอต่อความต้องการ

3. ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input)

ผลการประเมินโครงการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดบ้านอ้อย) ด้านปัจจัยนำเข้าในภาพรวมพบว่า ด้านปัจจัยนำเข้ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในความคิดเห็นของนักเรียนพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ครูและวิทยากรผู้สอนในโครงการฯ มีความพร้อมในการเตรียมการสอน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สถานที่ในการจัดกิจกรรมในโครงการเหมาะสม ในความคิดเห็นของ ผู้ปกครองพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ครูและวิทยากรผู้สอนในโครงการฯ มีความพร้อม ในการเตรียมการสอนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สถานที่ในการจัดกิจกรรมในโครงการเหมาะสม และในความคิดเห็นของครูพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ งบประมาณในการจัดการเรียนการสอนมีเพียงพอและเหมาะสมกับโครงการ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ สถานที่ในการจัด กิจกรรมในโครงการ

4. ผลการประเมินด้านกระบวนการ (Process)

ผลการประเมินโครงการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนเทศบาล 3 (วัดบ้านอ้อย) ด้านกระบวนการในภาพรวมพบว่า ด้านกระบวนการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในความคิดเห็นของนักเรียนพบว่า ข้อที่มี ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ครูมีเทคนิค สื่อและวิธีการสอนช่วยให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจ ข้อที่มี ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ โรงเรียนติดตามผลการดำเนินโครงการฯ

เป็นระยะและให้ข้อมูลย้อนกลับ อย่างสม่ำเสมอ ในความคิดเห็นของผู้ปกครองพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เกณฑ์การ ประเมินผลงานของนักเรียนมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของโครงการ ข้อที่มี ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ โครงการฯ มีความหลากหลายของการจัดกิจกรรม และในความคิดเห็นของครู พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ครูมีเทคนิค สื่อและวิธีการสอนช่วยให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และข้อที่มี ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ โรงเรียนติดตามผลการดำเนินโครงการฯ เป็นระยะและ ให้ข้อมูลย้อนกลับอย่าง สม่ำเสมอ

5. ผลการประเมินด้านผลผลิต (Product)

ผลการประเมินโครงการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนเทศบาล 3 (วัดบ้านอ้อย) ด้านผลผลิตในภาพรวมพบว่า ด้านกระบวนการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อในความคิดเห็นของนักเรียนพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ความรู้และทักษะที่เกิดขึ้นกับ นักเรียนตอบสนองความต้องการของชุมชนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผลงานของนักเรียนประสบผลสำเร็จ ทุกครั้งที่ปฏิบัติในความคิดเห็นของผู้ปกครองพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือนักเรียนสามารถนำความรู้และ ทักษะไปใช้ในการพัฒนาการศึกษาและทักษะชีวิตได้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ นักเรียนสามารถถ่ายทอด และเผยแพร่ความรู้แก่ผู้อื่น และในความคิดเห็นของครูพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือกิจกรรมการจัดการ เรียนการสอนตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและความรู้และทักษะที่เกิดขึ้นกับนักเรียนตอบสนองความ ต้องการของชุมชน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมสำเร็จตามโครงการ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการโครงการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนเทศบาล 3 (วัด บ้านอ้อย) โดยใช้รูปแบบจำลองแบบ CIPP ในครั้งนี้มีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผล ดังนี้ผลการประเมินโดย ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะโรงเรียนได้มีการวางแผน โครงการ เตรียมความ พร้อมในการดำเนินโครงการ เล็งเห็นถึงความสำคัญของ การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการ เรียนการสอน การดำเนินชีวิตและตอบสนอง ต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงทำให้ภาพรวมของการบริหารจัดการ โครงการฯ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับสมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2553) กล่าวถึงแนวทางการ ประเมินถึง สิ่งใดสิ่งหนึ่งผู้ประเมินต้องพิจารณาเพื่อต้องการทราบผลจากสภาพความเป็นจริงให้ครอบคลุม และตอบสนองความต้องการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้มากที่สุด ซึ่ง สุวิมล ว่องวานิช (2551) ได้กล่าวว่า การ ประเมินโครงการเป็นกระบวนการที่ทำให้ทราบถึงผลสัมฤทธิ์ถึงโครงการ ข้อมูล ที่ได้จากการประเมินโครงการ เป็นตัวช่วยในการตัดสินใจว่า โครงการดังกล่าวควรได้รับการขยายงาน สนับสนุนให้คงอยู่ต่อไปหรือสมควร ระงับการดำเนินการประเมินจะต้องให้ได้ข้อมูลที่ช่วยผู้บริหารตัดสินใจในการเลือกหนทางปฏิบัติในการ แก้ปัญหา ผลของการประเมินควรจะ สามารถ นำไปช่วยปรับปรุงโครงการให้ดีขึ้นซึ่งสอดคล้องกับ พัทธนิ สมพงษ์ (2555) ได้ประเมิน โครงการศึกษาอบรมหลักสูตรพยาบาลเฉพาะทางสาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษา โรคเบื้องต้น) คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งผลการประเมินแสดงให้เห็นว่า การ ประเมินเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจรวมทั้งแก้ไขปัญหาในการพัฒนาโครงการต่าง ๆ

ผลการประเมินด้านบริบท (Context) ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทั้งนี้เป็นเพราะ ความสอดคล้องและความเหมาะสมของโครงการกับบริบทโรงเรียนตลอดจน ความพร้อมของครูผู้สอน และ วิทยากร สื่อการสอนที่เป็นส่วนในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน มีความสอดคล้อง ซึ่งสอดคล้องกับ เยา

วดี ราชชัยกุล (2556) กล่าวว่า การประเมินบริบทเป็นการประเมินก่อนที่จะลงมือดำเนินโครงการใด ๆ มีจุดมุ่งหมายเพื่อกำหนดหลักการและเหตุผล รวมทั้งเพื่อพิจารณาความจำเป็นที่จะต้องจัดทำโครงการดังกล่าว และสอดคล้องกับ สร้อยเพชร ชารินทร์ (2556) ได้ประเมินโครงการพัฒนาวินัยเด็กและเยาวชนโรงเรียน โคกสำโรง อำเภอสวรรคภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาด้านบริบท (Context) มีความเหมาะสม ไปในทิศทางเดียวกัน โดยคำนึงถึงความพร้อมของบริบทที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนจึงสามารถกำหนดแผนงาน วัตถุประสงค์และเป้าหมายได้อย่างเหมาะสม

ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทั้งนี้เพราะทั้งนี้เป็นเพราะ โรงเรียนได้จัดการในส่วนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน เช่น สื่อวัสดุ อุปกรณ์งบประมาณ อาคารและสถานที่ มีความทันสมัยเพียงพอต่อความต้องการ เป็นปัจจัย ที่สนับสนุนและเอื้อต่อการดำเนินโครงการให้มีประสิทธิภาพตามเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับเยาวดี ราชชัยกุล (2556) กล่าวว่า การประเมินปัจจัยเป็นการประเมิน เพื่อพิจารณา ถึงความเหมาะสม ความเพียงพอของทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินโครงการ และสอดคล้องกับ แนวคิดของ Stufflebeam (1989) กล่าวว่า การประเมินปัจจัยนำเข้าเป็นการประเมิน เพื่อพิจารณา ถึงความเป็นไปได้ของโครงการความเหมาะสมและความพอเพียงของทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินโครงการ เช่น อาคาร สถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ เวลา งบประมาณ เป็นต้น โดยสอดคล้องกับวรรณนิภา ชติรัตน์ (2550) ได้ประเมินโครงการส่งเสริมนิสัยรัก การอ่าน ของโรงเรียนทรงวิทยา จังหวัดสมุทรปราการ ด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการมีส่วนที่เอื้อต่อ การจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรัก การอ่านในระดับมากที่สุดและ นารีรัตน์ พงษ์จรูญ (2551) ได้ประเมินโครงการรณรงค์การอ่านของโรงเรียนพนมสารคาม "พนมอดุลวิทยา" สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ซึ่งประเมินโดยใช้รูปแบบจำลอง ชิปป (CIPP Model) ด้านปัจจัยนำเข้าของครูผู้สอนประเมินว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ผลการประเมินด้านกระบวนการ (Process) ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะโรงเรียนได้ดำเนินตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ มุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ซึ่งสอดคล้องกับสุวรรณ บรรจง (2558) ได้ประเมินโครงการเกษตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนบ้านกอกวิทยาการ โดย CIPP Model ซึ่งผลประเมินด้านกระบวนการพบว่า ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากโครงการมีการวางแผนเตรียมความพร้อมหลาย ๆ ด้าน ในการดำเนินการของโครงการเป็นไปตามแผนปฏิบัติการที่กำหนดไว้ การวางแผนดำเนินงานมีความชัดเจนครูผู้สอน ดำเนินการสอนโดยเน้นการปฏิบัติจริง มีการใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสมในกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานักเรียนสอดคล้องกับทวี อุบลชิน (2554) ได้ประเมินโครงการ การพัฒนา การจัดการศึกษา ด้านอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 พบว่า ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้าอยู่ในระดับมากและผ่านเกณฑ์มาตรฐานงบประมาณในการสนับสนุนเพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพในโรงเรียน

ผลการประเมินด้านผลผลิต (Product) ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนมุ่งเน้นไปที่หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ที่นักเรียนได้นำไปปฏิบัติและนำไปขยายผลในชุมชนรวมถึงการเป็นโรงเรียนต้นแบบในโครงการสถานศึกษาพอเพียง มีความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (2552) ที่เน้นให้นักเรียนทุกระดับมีลักษณะอันพึงประสงค์ โดยเฉพาะในด้านอยู่อย่างพอเพียงมุ่งมั่นในการทำงาน โดยสอดคล้องกับจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนที่ต้องการให้เด็กในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในด้านการอยู่อย่างพอเพียง

ซึ่งสอดคล้องกับวรรณภา ศรีพุทธสมบูรณ์ (2557) ได้ประเมินโครงการฝึกอบรมหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพ ประมงจังหวัด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2554 พบว่า ด้านผลผลิต ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการฝึกอบรม การนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงาน และความคิดเห็นที่มีต่อโครงการฝึกอบรมทั้ง หลักสูตรโดยภาพรวมและรายด้านมีความสอดคล้องเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกด้านนั้น เป็นเพราะการให้ความสำคัญต่อโครงการฝึกอบรมครั้งนี้ของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ดำเนินโครงการฝึกอบรมและผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมที่มีความต้องการเข้าร่วมการฝึกอบรมเพื่อการพัฒนาศักยภาพของตนเอง และสอดคล้องกับ กิ่งแก้ว มะนะสิม (2559) ได้ประเมินโครงการการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร กระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ (English Program) ของโรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร จังหวัดหนองคาย พบว่า ด้านผลผลิต ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก คือ มีความเหมาะสมในส่วนของ การประเมินความสำเร็จของผู้เรียนและความสำเร็จของโครงการ ในด้านการจัดการเรียนการสอนและการดำเนินงานตามลำดับ ซึ่งช่วยให้ทราบถึงผลผลิต โครงการ ที่บรรลุเป้าหมายของโครงการที่วางไว้ ทั้งนี้เป็น เพราะโรงเรียนมุ่งเน้นไปที่ความสำเร็จของตัวผู้เรียนคือการมีทักษะภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ถึงแม้ผลการประเมินโครงการในภาพรวมและในรายด้านจะอยู่ในระดับเหมาะสมมาก แต่ก็ยังสามารถปรับปรุงและพัฒนาโครงการให้มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดจึงควรวางแผนในการปฏิบัติงาน นิเทศ กำกับ ติดตามอย่างสม่ำเสมอเป็นระบบ เน้นให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมด้วยกันทั้งหมด
2. ผลการประเมินด้านบริบทจะอยู่ในระดับมาก แต่ยังมีบางหัวข้อที่ระดับผลการประเมินค่อนข้างน้อย คือ สภาพบรรยากาศและแหล่งเรียนรู้ยังมีไม่เพียงพอต่อความต้องการ ดังนั้นทางโรงเรียนจึงควรจัดบรรยากาศและจัดหาแหล่งเรียนรู้ให้ทันสมัยและเพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน
3. ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้าอยู่ในระดับมากแต่มีบางหัวข้อที่ผลการประเมินค่อนข้างน้อย คือ ความเหมาะสมของสถานที่ในการจัดกิจกรรมในโครงการฯ ยังไม่เหมาะสมเท่าที่ควร ดังนั้นโรงเรียนควรจัดสถานที่ให้เหมาะสมและเอื้อต่อการจัดกิจกรรม โครงการฯ
4. ผลการประเมินด้านกระบวนการอยู่ในระดับมาก แต่มีบางข้อที่ผลการ ประเมินค่อนข้างน้อย คือ การติดตามผลการดำเนินโครงการฯ ดังนั้น โรงเรียนจึงควรมีการนิเทศ กำกับติดตามผลการดำเนินโครงการ อย่างสม่ำเสมอ
5. ผลการประเมินด้านผลผลิตอยู่ในระดับมาก แต่มีบางข้อที่ผลการประเมินค่อนข้างน้อย คือ นักเรียนสามารถถ่ายทอดความรู้และนำไปใช้ได้ดังนั้นทางโรงเรียนจึงจำเป็นต้องให้นักเรียนได้ฝึกเรียนรู้ ฝึกลงมือทำตนเอง
6. ส่งเสริมให้ชุมชนและผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ให้มากขึ้น เพราะผลการ ประเมินจากผู้ปกครองในด้านกระบวนการและผลลัพธ์ยังต่ำกว่าผลการประเมินจากนักเรียนและครู

ข้อเสนอแนะเพื่อวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการทำกิจกรรมการเรียนรู้ตามโครงการสถานศึกษาพอเพียง โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ
2. ควรศึกษาสภาพการปฏิบัติงานโครงการสถานศึกษาพอเพียงเพื่อให้ทราบสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการดำเนินงานตามโครงการในภาพรวมที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

3. การศึกษาประสิทธิภาพของการดำเนินตามโครงการสถานศึกษาพอเพียงของโรงเรียน
แกนนำเพื่อนำตัวอย่างที่ดี (Best Practice)

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). ผลการดำเนินงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา. กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กิ่งแก้ว มะนะลิ้ม. (2559). การประเมินโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ เป็นภาษาอังกฤษ (English Program) ของโรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร จังหวัดหนองคาย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ทวี อุปสุชิน. (2554). รายงานโครงการพัฒนาการจัดการศึกษาด้านอาชีพของนักเรียนในโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1. ลำพูน : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน.
- นารีรัตน์ พงษ์จรรย์. (2551). การประเมินโครงการรณรงค์การอ่านโรงเรียนพนมสารคามพนมอดุลวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- พัชนี สมพงษ์. (2555). การประเมินโครงการศึกษาอบรมหลักสูตรพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป การรักษาโรคเบื้องต้น) คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรรณิกา ชติรัตน์. (2550). การประเมินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของโรงเรียนทรงวิทยาวินิจฉัย จังหวัดสมุทรปราการ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2556). การประเมินโครงการ: แนวคิดและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2553). วิธีวิทยาการประเมิน: ศาสตร์แห่งคุณค่า. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
- สร้อยเพชร ชารินทร์. (2556). การประเมินโครงการพัฒนาวินัยเด็กและเยาวชนโรงเรียนบ้านโกลำโรง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). ร้อยเอ็ด : โรงพิมพ์เอกชัย จำกัด.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2551). การวิจัยปฏิบัติในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.
- Stufflebeam and Daniel. (2003). The CIPP model for Evaluation. International Hnabook of Educational Evaluation, 112(3), 31-62.